

au făcut lucruri deosebite în viață". Această recentă scrisoare a Diane Sălcudeanu nu face decât să ne arate cât de mult ne înșelăm pe noi înșine când rostim judecăți la plural: „Tinerii vor...”, „Bătrânii sunt...” Nu toți tinerii îi disprețuiesc pe clasici, după cum există

multe persoane trecute de prima tinerețe cărora scâlbăbăilele lor și ale altora le produc stupefiantă satisfacție. Fi-rește, mă refer la cele estetice. Ar fi bine dacă toată lumea ar găsi o ofertă core-spunzătoare gustului și înclinațiilor proprii. Unele țin de teatru, altele nu. În

cea ce o privește, Diana Sălcudeanu, „ființă cugetătoare”, va rămâne de partea teatrului, clasic, modern, post-modern, sau cum o să mai fie el numit. Dragă Diana, mulțumim pentru atenție și așteptăm vești.

M.B.

Sc civilizația imaginii

Voyeurism sau divertisment extrem?!

Ironia soartei: în Olanda, la „Endemol Entertainment”, patronat de John De Mol, s-a ivit un nou „format” de divertisment extrem, care se revendică, în linia unui cinism propriu economiei de piață, de la tehnica supravegherii dictatoriale descrise terifiant de către George Orwell în distopia 1984 și care se bazează pe asiduitatea camerei ascunse – botezată, la nașterea ei, acum mai bine de jumătate de secol, *candid camera*, după inocentul personaj voltairian supranumit „bunul sălbatic”.

Big Brother ia în stăpânire programele rețelelor de televiziune de pretutindeni, acest aspect inedit al globalizării propagându-se, rapid, și în România. La Pro TV, patentată de Florin Busuioc și supervizată de Mona Segal, *Vara ispitelor* și-a asumat misiunea de pionierat în localizarea modelului. Ar fi interesant de știut, poate, câți dintre cei aproximativ 250 de candidați la preselecția pentru emisiunea „cea mai super” a sezonului estival l-au citit pe scriitorul englez, au văzut filmul lui Michael Radford sau măcar au auzit de personajul întruchipat, inubliabil, de către Richard Burton (cântecul său de lebdă). Dacă entuziasmul „actanților” este stimulat pecuniar cu premii consistente, cel al privitorilor din fața televizoarelor se poate spune că este spontan și dezinteresat, generat de o veche meteahnă umană – curiozitatea (care, însă, combinată cu inhibiția, degenerază în perversiune sub denumirea sofisticată de *voyeurism*). „Uitatul pe gaura cheii” – mai pe românește spus – este asociat cu altă meteahnă care-i bântuie pe

mulți. Este plăcerea de „a se da în spectacol”, chiar și cu riscul de a aluneca în vulgaritate (vezi versiunea „a te da în stambă”). Ceea ce are și o conotație pozitivă, fiindcă înseamnă, nu o dată, și „a-ți da arama pe față”. Am inventariat aceste noțiuni, vechi de când lumea, pentru a contribui la efortul depus de teleaștii care ne amintesc, cu trufie, că suntem „o nație de ascultaci”. În linia întâi se află membrii formației Cassa Loco, transferați – după o modă inflaționistă – în categoria „moderatorilor” de tip Cupidon. Acești arbitri mizează pe absența totală a *glamour*-ului, probabil pentru a nu-i umbri pe „ispititorii” profesioniști *ad hoc*, „la locul de muncă”, și a distrage atenția concurenților, „ispitiți” angajați „de bunăvoie și nesiliți de nimeni” în *reality show*. Etichetat drept „test al fidelității”, spectacolul, care durează câte o săptămână, este caracterizat indirect – culme a subtilității psihologice – de către părinți: mamele emancipate acceptă să dialogheze invocând... cultura odraselor – când în discuție ar trebui să fie pusă educația, respectiv cei șapte ani de-acasă –, obligându-i pe moderatorii să lanseze în eter întrebări retorice despre rațiunea acestei „experiențe totale”. Reacțiile cobailor nu fac decât să le illustreze vidul cerebral – pus pe seama emoției –, ca să nu mai vorbim de cel existential! „Circumstanța atenuantă” solicitată de părți poate fi sau nu acceptată, pe acest teritoriu alunecos dintre indiscreție și indecență: intimitatea. Este locul geometric unde convenția e liber consimțită și tot astfel încălcată, pentru că scenariul e și nu e respectat, dar totul e

bine regizat și discret amendat (vezi comunicatul-avertisment al CNA!). Se prognozează acutizarea fenomenului, mai ales că și alte posturi se străduiesc să doboare „limitele” de orice fel.

Interesant este că uzina hollywoodiană a avut grijă să producă deja câțiva „anticorpi”, dintre care unii sunt chiar memorabili. În 1993, de exemplu, voyeurismul era încă perceput – vezi *Sliver* al lui Phillip Noyce, în care Sharon Stone e „hărțuită” de William Baldwin și Tom Berenger. Despre *Truman Show*, realizat de Peter Weir după un scenariu de Andrew Nicoll, s-a spus că ar putea figura printre operele lui Eugen Ionescu, fiindcă împinge experiența la absurd: de la naștere, eroul trăiește, fără să știe, într-un climat artificial, pe un platou de filmare! Comedia de moravuri contemporane *EdTV* a coborât miza în derizoriu: urmărirea individului 24 de ore din 24.

Culmea este că un soi de *happening* (vezi articolul din numărul trecut) s-a consumat exact acum 30 de ani, iar revista, „Première” nr. 293 l-a evocat amănunțit după nebulia declanșată în Franța de *Loft Story*. Divertismentul tv nu se poate compara, totuși, cu experimentalul teatral de după '68. În 1971, Jean-Michel Jarol a hotărât să filmeze neîntrerupt, timp de 80 de ore, o sută de actori claustrați laolaltă. Nimic calculat, nimic pregătit dinainte, frumusețea constând în bucuria de a participa la o sărbătoare la care li se dăruise dreptul de a face și spune orice, în spiritul libertății totale...

Irina Coroiu